

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Strategaeth Caffael 2026 - 2031
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Llio Elenid Owen, Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol, Cyfreithiol a'r Gymraeg
Swyddog perthnasol:	Arwel Evans, Rheolwr Caffael
Dyddiad y cyfarfod:	20fed o Ionawr 2026

1. Penderfyniad a geisir

- 1.1. Derbyn a chymeradwyo'r Strategaeth Caffael 2026 – 2031 (Atodiad 1).
- 1.2. Gofynnir am yr hawl i'r Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol wneud addasiadau gweithredol i'r Strategaeth fel mae'r angen yn codi i sicrhau cydymffurfiaeth â chanllawiau statudol.

2. Beth yw'r rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

- 2.1. Mae'r Strategaeth gyfredol wedi dyddio, a'r maes a gofynion caffael cyhoeddus wedi newid gryn dipyn yn y blynyddoedd diwethaf. Felly mae angen cyhoeddi Strategaeth Caffael newydd er mwyn cyfleu gweledigaeth a chyfarch anghenion caffael y Cyngor nawr a thros y pum mlynedd nesaf.
- 2.2. Bydd cymeradwyo'r Strategaeth yn rhoi'r Cyngor mewn lle cadarn mewn paratoad ar gyfer gofynion deddfwriaethol cenedlaethol newydd (Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru)) y disgwylir iddynt ddod i rym yn 2026. Bydd methiant â llunio a chyhoeddi strategaeth caffael yn torri gofynion statudol.
- 2.3. Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi canllawiau i gyd-fynd â'r Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru), fydd yn manylu ar y gofynion ar awdurdodau contractio Cymreig o ran cynnwys strategaethau caffael. Er nad yw'r canllawiau hyn wedi'u cyhoeddi'n derfynol eto, ni ragwelir y bydd angen gwneud newidiadau sylweddol i'r Strategaeth Caffael arfaethedig yn ei sgil. Er hynny, mae'n bosib bydd angen gwneud mân addasiadau gweithredol yn dilyn cyhoeddi'r canllawiau ac yn ystod cyfnod y Strategaeth er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion y Ddeddf a chanllawiau statudol. Gofynnir felly am yr hawl i'r Pennaeth Gwasanaethau

Corfforaethol wneud addasiadau gweithredol i'r Strategaeth er mwyn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau unwaith bydd y rhain wedi dod yn eglur.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1. Cefndir / Cyflwyniad

- 3.1.1. Caffael yw'r broses o sicrhau nwyddau, gwasanaethau a gwaith. Mae caffael yn chwarae rhan allweddol yn holl weithgarwch Cyngor Gwynedd. Yn wir, heb brosesau caffael priodol, ni fyddai'r Cyngor yn cydymffurfio â gofynion statudol wrth brynu a gosod contractau ar gyfer gwasanaethau, nwyddau a gwaith, a fyddai'n arwain at anallu ein swyddogion i ddarparu gwasanaethau i bobl Gwynedd.
- 3.1.2. Mae'r Cyngor yn gwario oddeutu £200 miliwn y flwyddyn drwy weithgarwch caffael ar wasanaethau, nwyddau a gwaith megis, ond nid yn gyfyngedig i, gofal i oedolion a phlant, cludiant, gwastraff ac ailgylchu, fflyd, adeiladu, systemau a llawer mwy.
- 3.1.3. Bydd y Strategaeth yn gosod cyfeiriad strategol ar gyfer pawb sy'n caffael yn y Cyngor, a gwneud yn siŵr bod ein contractau yn cael eu caffael yn gywir a phriodol, a'n gwariant yn rhoi'r gwerth gorau am arian wrth roi'r budd gorau i drigolion y Sir.
- 3.1.4. Trwy osod strategaeth caffael, mae'r Cyngor yn gosod gweledigaeth ar gyfer sut y gall sicrhau gwasanaethau, nwyddau neu waith gael effaith ar drigolion y Sir – e.e. ceisio gwneud popeth i gadw'r budd yn lleol neu gefnogi'r Cyngor i gyrraedd ei nod sero net. Yn ogystal â chyflawni'r gwasanaethau, mae gan y Cyngor gyfle i wneud y mwyaf o fuddion ychwanegol, megis gwerth cymdeithasol, o'r gwariant drwy gaffael. Mae'r Strategaeth Gaffael yn anelu i uchafu'r buddion ychwanegol hyn.

3.2. Rhesymeg a chyflwyniad dros argymell y penderfyniad

- 3.2.1. Nid yw'r Strategaeth Caffael flaenorol bellach yn adlewyrchu blaenoriaethau ac anghenion cyfredol. Mae'r Strategaeth newydd wedi'i llunio i adlewyrchu a chefnogi'r newidiadau diwygio caffael diweddar, a gofynion a blaenoriaethau polisiau lleol a chenedlaethol cyfredol.
- 3.2.2. Caiff y cyd-destun o ran y blaenoriaethau a pholisïau perthnasol i'r Strategaeth, megis Datganiad Polisi Caffael Cymru, Cynllun y Cyngor, Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur y Cyngor eu nodi yn y Strategaeth.

- 3.2.3. Gan ein bod fel awdurdod lleol yn gwario arian cyhoeddus, mae'r maes caffael yn faes sy'n cael ei reoleiddio'n drwm, ac mae sawl gofyniad cyfreithiol y mae'n rhaid i'r Cyngor gydymffurfio â hwy wrth gaffael. Mae'r Strategaeth hon yn amlinellu'r cyfreithiau a'r rheoliadau hynny ac maent wedi cael eu hystyried yn llawn wrth lunio'r Strategaeth er mwyn sicrhau bod holl weithgaredd caffael y Cyngor yn gywir, yn briodol ac yn cydymffurfio a'r holl reolau perthnasol.
- 3.2.4. Bydd y Strategaeth yn dwyn ynghyd y gofynion a blaenoriaethau caffael drwy sefydlu meysydd blaenoriaeth ar gyfer cyfnod y Strategaeth, sef y pum mlynedd nesaf.
- 3.2.5. Trwy ymgynghori gydag arbenigwyr caffael ar draws y Cyngor, mae saith maes blaenoriaeth wedi'u hadnabod fel meysydd allweddol yng nghyd-destun caffael yng Nghyngor Gwynedd, er mwyn sicrhau'r budd mwyaf o weithgarwch caffael.
- 3.2.6. Er enghraifft, trwy godi ymwybyddiaeth busnesau lleol o gyfleoedd caffael a defnyddio mesurau gwerth cymdeithasol ble gellir gwerthuso'n rhannol ar sail cyflogaeth leol, gallwn gadw'r budd yn lleol gymaint â phosibl. Neu trwy sicrhau bod cymalau mewn contractau i weithredu mewn modd sy'n gyfeillgar i'r amgylchedd ac yn lleihau ôl troed carbon, gall caffael gynorthwyo'r Cyngor i gyrraedd ei nod carbon-sero.
- 3.2.7. Rhestrir y saith maes blaenoriaeth yn nhrefn yr wyddor, ac maent yn cynnwys:
- **Budd lleol – cefnogi busnesau lleol i ffynnu**
Codi ymwybyddiaeth o gyfleoedd caffael a lleihau rhwystrau i fusnesau a mentrau lleol geisio am waith gyda'r Cyngor
 - **Carbon sero – cyflawni rôl allweddol yn y nod o gyrraedd carbon sero**
Datblygu'r ddealltwriaeth o allyriadau carbon contractau'r Cyngor a chydweithio gyda gwasanaethau'r Cyngor i gynorthwyo i leihau allyriadau carbon y sefydliad
 - **Gwerth am arian – sicrhau gwerth am arian**
Sicrhau bod yr holl arian a gaiff ei wario drwy weithgaredd caffael yn cynnig gwerth am arian i'r Cyngor ac i bobl Gwynedd
 - **Gwerth cymdeithasol – uchafu'r gwerth cymdeithasol trwy weithgaredd caffael**
Uchafu'r gwerth economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol a ddaw o gontractau a gweithgaredd caffael i gefnogi cymunedau lleol Gwynedd
 - **Technoleg – cefnogi a galluogi'r Cyngor i wneud y defnydd gorau o dechnoleg**
Gwneud y gorau o ddatblygiadau yn y maes technoleg er mwyn rhoi sylfaen gadarn i gaffael

- **Trefniadau llywodraethu – rhoi trefniadau llywodraethu effeithiol ar waith**
Sicrhau bod ein gweithdrefnau mewnol, dealltwriaeth ac arbenigedd o gaffael a threfniadau rheolaeth contract yn ein galluogi i weithredu’n gywir ac yn effeithiol
- **Y Gymraeg – hybu ffyniant y Gymraeg**
Sicrhau bod gweithgaredd caffael y Cyngor yn hybu’r Gymraeg a bod y Gymraeg yn derbyn lle amlwg yn ein prosesau.

- 3.2.8. Wrth lunio a chyhoeddi’r Strategaeth, byddwn yn gosod cyfeiriad strategol unedig ar gyfer holl weithgarwch caffael yn y Cyngor, gan sicrhau bod pawb yn gweithio tuag at yr un nodau a blaenoriaethau, gan gryfhau canlyniadau caffael y Cyngor a sicrhau’r budd mwyaf i bobl Gwynedd.
- 3.2.9. Bydd cyhoeddi’r Strategaeth nawr yn rhoi’r Cyngor mewn sefyllfa gadarn ar gyfer gofynion deddfwriaethol newydd sydd i’w disgwyl yn 2026 (Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023) ble bydd gofyn statudol i gyrrff cyhoeddus baratoi a chyhoeddi strategaeth caffael.
- 3.2.10. Mae gan y Cyngor hefyd Bolisi Caffael Cynaliadwy. Y Strategaeth sy’n gosod gweledigaeth a blaenoriaethau lefel strategol, tra bod y Polisi yn ymdrin â’r manylion gweithredol. Pan fydd y Strategaeth wedi’i chymeradwyo, bwriadwn adolygu a diweddarau Polisi Caffael y Cyngor, gan anelu iddo fod yn weithredol o’r 1af o Ebrill 2026, er mwyn sicrhau bod trefniadau gweithredol o gaffael y Cyngor yn gadarn.

3.3. Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015

- 3.3.1. Mae caffael yn gallu cyfrannu yn sylweddol at wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn enwedig pan gaiff ei arwain gan egwyddorion cynaliadwyedd a gwerth cymdeithasol.
- 3.3.2. Cafodd Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015 ystyriaeth lawn wrth ddrafftio’r Strategaeth, a gellir gweld pa rai o’r nodau llesiant y mae pob maes blaenoriaeth yn eu cyfarch yn y Strategaeth.
- 3.3.3. **Cydweithio** – fe wnaethom gydweithio gyda swyddogion caffael mewn adrannau amrywiol yn y Cyngor i ystyried materion a safbwyntiau perthnasol wrth lunio’r Strategaeth. Fe fyddwn yn parhau i gydweithio gyda swyddogion a gwasanaethau perthnasol yn y Cyngor i weithredu nodau’r Strategaeth. Mae cydweithio gyda sefydliadau eraill allanol, megis awdurdodau lleol eraill, yn rhan bwysig o’r Strategaeth er mwyn sicrhau ein bod yn rhannu profiadau ac arferion.

- 3.3.4. **Integreiddio** – wrth lunio'r Strategaeth, rydym wedi asesu effaith pob maes blaenoriaeth yn y Strategaeth ar yr holl nodau llesiant, a gellir gweld pa rai o'r nodau llesiant y mae'r meysydd blaenoriaeth yn eu cyfarch yn y Strategaeth.
- 3.3.5. **Cynnwys** – fel y nodir yn y Strategaeth, mae cynnwys yr holl randdeiliaid perthnasol yn hollbwysig ac yn rhan allweddol o sicrhau gweithrediad y Strategaeth. Fe wnaethom gynnwys ystod o randdeiliaid wrth lunio'r Strategaeth ac roedd eu mewnbwn yn hollbwysig er mwyn sicrhau ein bod yn derbyn ac ystyried ystod o safbwyntiau.
- 3.3.6. **Hirdymor** – mae'r Strategaeth yn gosod cyfeiriad i geisio sicrhau ein bod, wrth gaffael nwyddau, gwasanaethau neu waith ar gyfer anghenion tymor byr, yn gwneud ein gorau i leihau unrhyw effaith negyddol hir-dymor a sicrhau ein bod yn gallu diwallu anghenion tymor hir ac i'r dyfodol, megis y maes blaenoriaeth o gyflawni rôl allweddol yn y nod o gyrraedd carbon sero.
- 3.3.7. **Atal** – mae'r Strategaeth yn anelu i wella ein canlyniadau caffael a thrwy hynny geisio atal unrhyw broblemau. Mae'r maes blaenoriaeth 'Rhoi trefniadau llywodraethu effeithiol ar waith' yn gosod nod o sicrhau bod y rheolau a gweithdrefnau caffael yn cael eu gweithredu'n gywir ar draws y Cyngor er mwyn sicrhau bod y mwyaf yn cael ei wneud o gaffael ac yn gosod sail gadarn i weithgaredd caffael y dyfodol. Hefyd, wrth uchafu gwerth cymdeithasol yn ein gweithgaredd caffael, gall cyflenwyr a darparwyr gyfrannu at atal problemau cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol ynghyd â chynnig buddion i gymunedau Gwynedd.

3.4. Asesiad Effaith

- 3.4.1. Mae Asesiad Effaith Cydraddoldeb wedi'i gwblhau i gyd-fynd â'r Strategaeth Caffael – gweler copi o'r Asesiad Effaith Cydraddoldeb wedi'i atodi i'r adroddiad hwn (Atodiad 2 – Asesiad Effaith).
- 3.4.2. Nid yw'r asesiad wedi dangos unrhyw ardrawiadau sylweddol. Yn gyffredinol, nid yw'r Strategaeth yn cael unrhyw effaith negyddol, ond mae effaith bositif i weld ar sawl nodwedd, megis ar yr iaith Gymraeg ac elfennau economaidd-gymdeithasol.
- 3.4.3. Ystyrir bod y Strategaeth yn cael effaith bositif ar yr iaith Gymraeg – mae hybu'r iaith Gymraeg yn faes blaenoriaeth yn y Strategaeth, ac rydym yn hybu'r Gymraeg yn ein prosesau caffael, boed hynny wrth ddelio â chwmnïau Cymraeg neu gwmnïau di-Gymraeg. Mae'r Strategaeth hefyd yn uchafu defnydd o werth cymdeithasol, sydd yn

ei dro yn hybu'r Gymraeg gan fod rhai o fesurau gwerth cymdeithasol y Cyngor yn adlewyrchu nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol o 'Gymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu'.

- 3.4.4. Mae'r Strategaeth hefyd yn cael effaith bositif ar elfennau economaidd-gymdeithasol, gyda'r maes blaenoriaeth o uchafu gwerth cymdeithasol trwy weithgaredd caffael yn cynyddu'r siawns o gael buddion cymdeithasol ac economaidd i Wynedd drwy wariant y Cyngor gyda chontractwyr, megis cyflogaeth leol, cefnogi pobl ifanc ac unigolion dan anfantais i gael cyflogaeth, cefnogi ymdrechion i hyrwyddo iechyd, cefnogaeth i'r difreintiedig, lleihau troseddu, adeiladu cymunedau cryfach ac ymdrechion i amddiffyn bywyd gwyllt a diwylliant.

3.5. Ymgynghori

- 3.5.1. Wrth lunio'r Strategaeth, cymerwyd y cyfle i ymgynghori gyda sawl gwasanaeth ar draws y Cyngor er mwyn derbyn mewnbwn ac adlewyrchu safbwyntiau a barn gwahanol adrannau fydd yn defnyddio a gweithredu'r Strategaeth.
- 3.5.2. Roedd y gwasanaethau hyn yn cynnwys y Tîm Categori Amgylchedd (Adran Priffyrdd, Peirianeg ac YGC), y Tîm Categori Corfforaethol (Adran Amgylchedd) a'r Tîm Categori Pobl (Adran Tîm Arweinyddiaeth). Trafodwyd cynnwys y Strategaeth gyda'r Adran Economi a Chymuned hefyd.
- 3.5.3. Yn dilyn derbyn sylwadau a thrafodaeth o gwmpas y sylwadau hynny, fe wnaed addasiadau wrth i'r Strategaeth gael ei llunio i adlewyrchu'r sylwadau.
- 3.5.4. Cafodd y Strategaeth Caffael ei chyflwyno gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 16eg o Hydref 2025. Cafwyd trafodaeth gynhyrchol ynghylch y Strategaeth arfaethedig a'r hyn y mae'n ei gyflwyno o'r newydd o gymharu â'r un blaenorol, ynghyd â thrafodaeth o gwmpas y meysydd blaenoriaeth, megis yr hyn sydd ar y gweill a'r heriau o gwmpas datgarboneiddio.
- 3.5.5. Cafwyd cwestiynau ynghylch gweithrediad y Strategaeth a threfniadau monitro. Mae gwybodaeth wedi ei chynnwys yn y Strategaeth (tudalen 23) ynghylch sut y bwriedir rhoi'r Strategaeth ar waith, gan gynnwys llunio cynllun gweithredu fydd yn cael ei ddefnyddio i reoli a monitro cynnydd.
- 3.5.6. Cafwyd un sylw ynghylch y Gymraeg wrth gaffael a chontractio. Roedd trafodaethau eisoes ar y gweill gyda'r Aelod dan sylw y tu allan i'r Pwyllgor a cadarnhawyd bod yr Adran wedi derbyn cyngor cyfreithiol mewn perthynas â'r ymholiadau, ac wedi'i rannu

gyda'r Aelod. Mae'r farn gyfreithiol yn cadarnhau bod y Cyngor yn gwneud cymaint â phosib, o fewn cyfyngiadau deddfwriaethol, i gyflawni ei ddyletswydd i amddiffyn a hyrwyddo'r Gymraeg yn ei phrosesau caffael, ac mae'r Strategaeth yn cyd-fynd â'r farn gyfreithiol honno. Yn wir, roedd hybu ffyniant y Gymraeg yn ffactor bwysig wrth lunio'r Strategaeth yn wreiddiol, a gwelir ei fod wedi'i gynnwys fel maes blaenoriaeth. Cadarnhawyd wrth y Pwyllgor bod gwaith pellach ar y gweill i archwilio cyfleoedd newydd i gryfhau'r defnydd o'r Gymraeg er mwyn cyrraedd un o nodau'r Gymraeg o fewn y Strategaeth, sef bod y Gymraeg yn cael ei hybu a'i hannog ym mhrosesau caffael a chontractau'r Cyngor.

- 3.5.7. Penderfynodd y Pwyllgor Craffu dderbyn y Strategaeth a'r adroddiad, a gofyn i'r Aelod Cabinet sicrhau bod popeth posib, o fewn cyfyngiadau (megis ffiniau'r fframwaith cyfreithiol caffael cyhoeddus), yn cael ei wneud i geisio cadw'r budd yn lleol, cefnogi cwmnïau bychain, uchafu gwerth cymdeithasol ac i gefnogi'r Gymraeg.

3.6. Casgliad

- 3.6.1. Argymhellir felly bod y Cabinet yn derbyn a chymeradwyo'r Strategaeth Caffael 2026 – 2031, gan alluogi'r Gwasanaeth Caffael i gyhoeddi'r Strategaeth, er mwyn gosod cyfeiriad strategol unedig ar gyfer holl weithgarwch caffael yn y Cyngor, gan gryfhau canlyniadau caffael y Cyngor a sicrhau'r budd mwyaf i bobl Gwynedd.
- 3.6.2. Gofynnir hefyd i'r Cabinet roi hawl i'r Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol wneud mân addasiadau gweithredol i'r Strategaeth yn ystod ei chyfnod er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth gyda'r Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) a chanllawiau statudol Llywodraeth Cymru.

3.7. Camau nesaf

- 3.7.1. Pe derbynnir cymeradwyaeth y Cabinet i'r Strategaeth Caffael, y camau nesaf fyddai cyhoeddi'r Strategaeth Caffael a chyfathrebu'r newid gyda'r holl randdeiliaid perthnasol.
- 3.7.2. Ar ôl derbyn cymeradwyaeth i'r Strategaeth, byddwn fel Gwasanaeth Caffael canolog yn arwain ar lunio Cynllun Gweithredu, fydd yn amlinellu'r camau i'w cymryd i wireddu gweledigaeth a blaenoriaethau'r Strategaeth, gan gydweithio gyda'r Timau Categori a swyddogion caffael y Cyngor wrth ei lunio. Byddwn hefyd yn ymgynghori gydag unrhyw wasanaeth ac adran berthnasol arall yn y Cyngor fel bo'r angen yn codi.

4. Sylwadau Swyddogion Statudol

4.1. Prif Swyddog Cyllid

Fel mae'r Strategaeth yn nodi, mae'r Cyngor yn gwario oddeutu £200 miliwn yn flynyddol drwy weithgarwch caffael gydag ystod o gyflenwyr. Mae Strategaeth Gaffael gadarn ond hyblyg yn gam allweddol ar gyfer y Cyngor wrth osod cyfeiriad fel bod pawb sydd yn prynu nwyddau neu wasanaethau ar ran y Cyngor yn gwneud hynny'n ddoeth ac mewn modd sy'n rhoi'r budd uchaf bosib i Gyngor Gwynedd ac i'r gymuned leol. Mae'r ddogfen sydd gerbron yn rhoi arweiniad gwerthfawr ac rwyf yn cefnogi'r penderfyniad a geisir. Bydd swyddogion yr Adran Gyllid yn rhoi cefnogaeth fel bo'r angen ar draws y Cyngor i wireddu gweithrediad y Strategaeth.

4.2. Swyddog Monitro

Rwy'n croesawu yr adolygiad yma o'r Strategaeth Caffael. Fe nodir yn yr adroddiad fod y Strategaeth flaenorol wedi dyddio. Yn ogystal mae'r fframwaith statudol sydd yn cynnal y gyfundrefn caffael wedi bod drwy newid arwyddocaol ac yn parhau i ddatblygu. Mae cael strategaeth sydd yn gyfredol yn allweddol i sicrhau fod y modd mae'r Cyngor yn caffael yn cael yr allbynnau gorau o'r broses i gyflawni ei amcanion a sicrhau gwerth gorau i'r sir. Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol wedi cefnogi a chynghori y gwaith yma ac rwy'n fodlon gyda priodoldeb y penderfyniad a geisir.

Rhestr Atodiadau:

Atodiad 1 – Strategaeth Caffael 2026 – 2031

Atodiad 2 – Asesiad Effaith Cydraddoldeb